

Gasnetwerken

Het gasnetwerk is de ruggengraat van de gasvoorziening. Het gasnet heeft verschillende functies:

- transport;
- distributie;
- balanshandhaving / flexibiliteit;
- kwaliteitsconversie.

Als gasverbruiker heeft u toegang tot de gasmarkt nodig. Uw aansluiting op het net biedt die toegang. Netbeheerders hebben daarbij een essentiële rol. De functies die zij vervullen zijn als wettelijke taken vastgelegd in de wet- en regelgeving.

Transport- en distributiefunctie

Nederland heeft een landelijk gastransportnet om gas afkomstig uit eigen bronnen (Groningenveld, kleine velden) en import te transporteren. Op een druk van 65-80 bar transporteert GTS het gas naar binnenlandse verbruikers (ca. 45 mrd m³/jaar) en naar het buitenland (export, met name naar Duitsland, België en Italië). De transportnetten hebben een maximumcapaciteit, die bepaald wordt door het piekverbruik op de koudste winterdag.

De meeste binnenlandse verbruikers, waaronder alle huishoudens, hebben een aansluiting op een regionaal gastransportnet (distributie). Dat is een fijnmazig netwerk op een lagere druk. Hoewel de transportnetten geen distributiefunctie (aflevering bij de eindgebruiker) hebben, hebben zo'n 350 gasgrootverbruikers (energie-intensieve industrie en elektriciteitsproducenten) uit doelmatigheidsoogpunt een directe aansluiting op de landelijke netten. Tachtig daarvan zijn aangesloten op hoogcalorisch gas, waarvan 55 in de Rijnmond. Alle andere gasgebruikers zijn aangesloten op een regionaal distributienet.

Door eenwording van de Europese gasmarkt integreert het landelijke gastransportnet steeds meer met de transportnetten van onze buurlanden. Jaarlijks bedraagt het gastransportvolume circa 110 mrd m³. Via interconnectoren (grenspunten) stroomt het gas van en naar het VK, Duitsland en Rusland. Sinds 2006 heeft Gasunie de BBL-interconnector tussen Nederland en Engeland. Sinds 2008 is Gasunie in het kader van het Gasrotondebeleid eigenaar van een Duits gastransportnet (BEB). Gasunie heeft bovendien sinds 2008 een aandeel in de Nordstream-pijp van Rusland naar Duitsland.

De distributie van het gas naar eindgebruikers gebeurt via regionale distributienetten. Via een systeemverbinding – ook wel 'OV-exit' – voedt het landelijke net de regionale distributienetten. De distributienetten zijn in beheer bij zo'n 10 regionale netbeheerders (RNBs). Deze beschikken over leidingen op verschillende drukniveaus (LD <0,2 bar; HD 0,2-16 bar; EHD >16bar). De distributie- en transportleidingen bieden de eindverbruikers via hun aansluiting toegang tot de gasmarkt.

Infrastructuur

Sinds 1963 bouwt Nederland haar landelijk gastransportnet op. Inmiddels omvat dit zo'n 12.000 km aan gasleidingen. Met deze infrastructuur transporteert GTS het gas afkomstig uit Nederlandse bronnen (Groningenveld, kleine velden) en importeert het gas uit het buitenland. Het gas is voor zowel binnenlandse als buitenlandse gebruikers (export en doorvoer). De Nederlandse gas infrastructuur is onderdeel van een Europees transportnetwerk. Deze infrastructuur biedt toegang tot een Europese gasmarkt en in toenemende mate upstream gasvoorraden in Rusland en Noorwegen. Omdat de binnenlandse voorraden afnemen ontwikkelt de Nederlandse overheid het zgn. Gasrotonde beleid om de gasvoorziening ook op termijn veilig te stellen.

Naast de transportinfrastructuur is er ook een distributie-infrastructuur. Afnemers kennen de gasdistributienetten ook wel onder de namen HTL (Hoofd Transport Leidingen) en RTL (Regionale Transport Leidingen). De basis van het ontwerp van de netten ligt in de pieklevering tijdens een koude winterdag. De leveringszekerheid is gegarandeerd tot -17 graden Celsius als etmaalgemiddelde temperatuur in De Bilt. De betrouwbaarheid van de landelijke gasinfrastructuur bedraagt meer dan 99,9995 procent. De druk in de leidingen is 60-80 bar. Dat is een stuk lager dan de druk in menig gasveld (250-300 bar).

VEMW is betrokken bij de totstandkoming van wet- en regelgeving van de gasnetten. VEMW zet zich in voor behoud van de betrouwbaarheid en betaalbaarheid van het net.

- Betrouwbaarheid: voldoende capaciteit op elke gewenste plaats en tijd met gas van een voldoende druk, kwaliteit en verdere (technische) voorwaarden.
- Betaalbaarheid: tarieven gebaseerd op efficiënte kosten, vermeerderd met een redelijk rendement op de gedane investeringen.

Gasbalancering

Sinds 1 april 2011 geldt een nieuw balanceringsregime als belangrijkste onderdeel van een nieuw marktmodel voor de grootverbruikers in de gasmarkt. Balancering is belangrijk om het gasnet op voldoende druk te houden. Met een wijziging van de codes gelden er voorwaarden die de verhandelbaarheid van gas moeten verbeteren. Gasverbruikers en andere netgebruikers (gasproducenten en shippers) hebben sindsdien medeverantwoordelijkheid voor het handhaven van de balans van het net, en daarmee voor een veilig en doelmatig gastransport. Dat geldt voor alle grootverbruikers, dus zowel de Direct Aangeslotenen (DA) als de aangeslotenen op een regionaal net (OV-exit). Het balanceringsregime geldt voor zowel H- als G-gas aangeslotenen en maakt geen onderscheid tussen beide categorieën.

Voor een gaseindverbruiker is het niet interessant wáár het gas fysiek vandaan komt: hij neemt het af op de handelsplaats TTF, een virtueel punt. De afnemer draagt zelf de verantwoordelijkheid over het afnameprogramma, waarbij de entry het TTF is (virtueel) en de exit zijn eigen gasontvangststation (GOS). Tegenover dat afnameprogramma staat een invoedingsprogramma van een producent/importeur/shipper. Dat kent een fysieke invoeding en een virtuele exit op het TTF. Zowel voor de invoeding als de afname dient de programmaverantwoordelijke een programma in voor de volgende gasdag. Gas dat de afnemer niet zelf meer nodig heeft kan hij op de handelsplaats doorverkopen.

Hoewel je waarschijnlijk, net zoals de meeste grootverbruikers, de programmaverantwoordelijkheid niet zelf uitvoert maar overlaat aan een erkend programmaverantwoordelijke (shipper/leverancier), kun je toch profiteren van de voordelen. Er is namelijk meer transparantie. De ontstane voordelen kun je materialiseren tijdens contractonderhandelingen met je erkend-PV'er / leverancier. Hiervoor is het nodig dat je je eigen afnameprofiel en de voorspelbaarheid van de realisatie goed kent.

Gaskwaliteit

De gaskwaliteit verandert voor jou als zakelijke gasverbruiker als gevolg van:

- afname van de Nederlandse aardgasvoorraden;
- toename import per pijpleiding uit onder meer Noorwegen en Rusland;
- toename invoer van vloeibaar aardgas (LNG) via de Rotterdamse Haven (Gate terminal) uit landen als Qatar en Algerije;
- toename van invoeding van groen gas.

Dit kan gevolgen hebben voor jou, als zakelijke gasverbruiker. Je installatie heeft wellicht aanpassing.

VEMW pleit voor het opstellen van een complete set specificaties voor de gaskwaliteit, verdergaand dan de energie-inhoud en parameters die voor het transport van belang zijn (druk, dauwpunt, odorisatie, e.d.). Als afnemer kun je geen invloed uitoefenen op de gassamenstelling, maar draai je wel op voor eventuele consequenties. Je productieproces vraagt wellicht een stabiele gassamenstelling. Misschien moet je installaties hierop aanpassen en wellicht voldoe je niet meer aan wettelijke normen voor emissies. VEMW vindt dat samenstellingspecificaties 'gebruik gedreven' ('user led') moeten zijn. De veiligheid van de gasinstallatie, werknemers en omgeving staan hierbij voorop. Daarnaast speelt doelmatigheid van het gasverbruik en de vergunningen voor emissies een rol. Van groot belang zijn dan ook de samenstellings-specificaties op een afzonderlijk exitpunt (GOS). Als de aangeslotene alleen kan terugvallen op wettelijke specificaties op het entrypunt en het exitpunt (bandbreedte), en daarbinnen is alles mogelijk, dan ontstaan situaties waar de netbeheerder en de producent keurig voldoen aan regulering, maar de eindverbruiker op een specifiek exitpunt toch in de problemen kan komen, met alle gevolgen van dien.

Onderzoekers van KEMA en KIWA bevelen aan maatregelen met betrekking tot de verandering van de gassamenstelling zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij onderhouds- en investeringscycli in bedrijven. Dat leidt tot de laagst maatschappelijke kosten. De minister neemt deze aanbeveling echter niet over voor de H-gas aangeslotenen.

VEMW pleit ook voor duidelijke verantwoordelijkheden en taken met betrekking tot de gassamenstelling voor zowel de landelijk als de regionale netbeheerders.

Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van de gasvoorziening in Nederland is van groot belang voor jou als zakelijke gasverbruiker. Alhoewel de kwaliteit van de voorziening in Nederland hoog is kan een onderbreking of een drukval of verandering van de gassamenstelling grote gevolgen hebben voor uw bedrijfsprocessen.

Onder betrouwbaarheid verstaan we in Nederland vaak het aantal minuten dat een gasverbruiker zonder levering zit. VEMW trekt dat breder. Onder betrouwbaarheid verstaat VEMW de kwaliteit van de totale gasvoorziening voor afnemers. De betrouwbaarheid is niet te beoordelen door enkel te kijken naar de gemiddelde onderbrekingsduur in Nederland. Ook afwijkingen in leveringsdruk en de samenstelling van het geleverde aardgas kunnen voor het gebruik van gas van belang zijn.

Stringen

Een gasstoring gaat vaak gepaard met een onderbreking van de levering van gas. In 2012 waren er 30 stringen per 10.000 afnemers. Graafwerkzaamheden zijn in zo'n 30 procent van de incidenten de oorzaak. Gemiddeld zitten alle afnemers in Nederland nog geen minuut per jaar zonder gas. Als er een onderbreking is, dan duurt deze gemiddeld 150 minuten (2,5 uur). De gaslevering is daarmee 99,99986 % van de tijd beschikbaar; een prestatie in de top van Europa. Dit zijn slechts gemiddelden. Je kunt als zakelijke gasverbruiker veel vaker en langer worden getroffen. VEMW pleit daarom voor meer transparantie over onderbrekingen. Jaarlijks wordt nu gerapporteerd (zie downloads) over de gemiddelde betrouwbaarheid van de gaslevering in Nederland.

Compensatieregeling

Een onderbreking van de gaslevering kan voor jou als zakelijke verbruiker vervelende gevolgen hebben. Wanneer je langdurig zonder gas zit moet de netbeheerder u een vergoeding betalen (in 2012: 13 miljoen euro voor gas én elektriciteit) als compensatie voor je kosten en als prikkel om ervoor te zorgen dat afnemers niet te lang zonder gas komen te zitten. Deze compensatie is nadrukkelijk geen schadevergoeding. VEMW heeft voor leden een handig schema om na te gaan óf en hoeveel recht je hebt op compensatie.